

Euroopan unionin
neuvosto

**Bryssel, 3. lokakuuta 2022
(OR. en)**

**12997/1/22
REV 1**

**SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333**

ILMOITUS: I/A-KOHTA

Lähtettäjä: Sosiaalisen suojelun komitea
Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea (Coreper I)/Neuvosto

---

Asia: Keskeiset sosiaaliset haasteet: Sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit, jotka perustuvat sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälinettä koskevaan vuosikatsaukseen
– Hyväksyminen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit, jotka perustuvat sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälinettä koskevaan vuosikatsaukseen ja sosiaalisen suojelun politiikkojen kehitykseen. Neuvoston on määrä hyväksyä ne 17. lokakuuta 2022.

Koko kertomus on asiakirjassa 12997/22 ADD 1.

Kertomukseen liitetyt sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen maakohtaiset profiilit ovat asiakirjoissa 12997/22 ADD 2–4.

Sosiaalisen suojelun komitean keskeiset viestit

Vuosikertomus 2022

Sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälinettä ja sosiaalisen suojelun politiikkojen kehitystä koskeva katsaus

KESKEISET VIESTIT

- Sosiaalisen suojelun komitea on SEUT 160 artiklaan sisältyvän toimeksiantonsa mukaisesti laatinut neuvostoa varten vuosikatsauksensa EU:n sosiaalisesta tilanteesta ja jäsenvaltioiden toimintapolitiikan kehityksestä** uusimpien saatavilla olevien tietojen perusteella. Tältä pohjalta sosiaalisen suojelun komitea korostaa seuraavia havaintoja ja yhteisiä prioriteetteja, joiden tulisi olla suuntaviivoina laadittaessa vuotuista selvitystä kestävästä kasvusta 2023.
- Vuonna 2021 EU:n jäsenvaltioiden talous oli taas kasvusuunnassa.** Terveystilanteen parantuminen sekä EU:n ja kansallisen tason koordinoitujen toimenpiteiden vaikutusten lieventämiseksi auttoivat EU:n taloutta palaamaan pandemiaa edeltäneelle tuotantotasolle syksyllä 2021. Työttömyys oli vuoden 2022 puolivälissä laskenut ensimmäisen pandemiavuoden 2020 lopun 7,8 prosentista 6,0 prosenttiin. Myös kotitalouksien reaalitulot kasvoivat vuonna 2021.
- Vuonna 2022 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on luonut uuden taloudellisen ja geopoliittisen ympäristön.** Energian ja kulutushyödykkeiden hintojen nousu, toimitushäiriöt ja lisääntynyt epävarmuus uhkaavat EU:n pandemian jälkeistä elpymistä ja heikentävät osaltaan sosiaalista ja taloudellista ilmapiiriä. Korkeat energianhinnat, inflaation kiihtyminen ja elinkustannusten nousu voivat saattaa monet kotitaloudet epävarmaan taloudelliseen tilanteeseen. Tämä koskee erityisesti pienituloisia perheitä, jotka käyttävät suuremman osan tuloistaan energiaan ja elintarvikkeisiin. Näin viime vuosina monissa maissa saavutettu edistys työttömyyden, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisessä voi alkaa taantua.
- Sota on myös aiheuttanut valtavan humanitaarisen kriisin: yli 12 miljoonaa ukrainalaista on paennut maastaan konfliktin alkamisen jälkeen.** Euroopan pakolaisvirta rasittaa useiden EU-maiden kykyä ottaa vastaan sotaa pakenevia ja tarjota heille suojelua ja aiheuttaa suuria rasitteita sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden järjestelmille kaikkialla Euroopassa.

5. Ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan sosiaalisessa tilanteessa voitiin yleisesti ottaen havaita myönteistä kehitystä. Useimmissa sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen indikaattoreissa vuodelta 2021 havaittiin pääasiassa myönteisiä muutoksia eri jäsenvaltioissa, mikä kuvastaa elpymisen sekä sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden järjestelmien vaikutusta; näitä olivat erityisesti seuraavat:
- **köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riski väheni** yli kolmanneksessa jäsenvaltioista, mikä johtuu erityisesti **vakavan aineellisen ja sosiaalisen puutteen** vähenemisestä monissa maissa; **kehitys** oli kuitenkin **vaihtelevampaa** köyhyysriskiasteen ja vajaatyöllisissä kotitalouksissa elävän väestön osuuden osalta;
  - **köyhyyden syvyys väheni merkittävästi** koko väestön osalta noin kolmanneksessa jäsenvaltioista, mikä puolessa näistä maista yhdistyi **köyhyyden pysyvyyden vähenemiseen**; kolmanneksessa jäsenvaltioista tämä johtui **sosiaalisten tulonsiirtojen lisääntymisestä**;
  - **lasten tilanne parantui yleisesti** ottaen monissa jäsenvaltioissa, mikä näkyy heidän köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen riskinsä pienentymisenä, heidän aineellisen ja sosiaalisen puutteensa asteessa sekä lasten köyhyysvajeessa (vaikkakin se toisaalta kasvoi seitsemässä jäsenvaltiossa);
  - **myös nuorten tilanne koheni**, kun NEET-nuorien¹ osuus laski ja koulunkäynnin keskeyttäneiden määrä väheni kolmanneksessa maista;
  - **ikäntyneiden työntekijöiden työllisyysaste nousi** edelleen kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioita, mikä heijastelee työmarkkinoiden kohenemista vuonna 2021;
  - **ikäntyneiden (65-vuotiaiden tai sitä vanhempien) henkilöiden köyhyyttä ja suhteellista tulotasoa koskeva tilanne koheni**, ja lähes puolessa maista heidän köyhyys- tai syrjäytymisriskiasteensa laski.

---

¹ Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevat.

6. **Vuonna 2021 tapahtunut kehitys antoi kuitenkin aihetta seurantaan seuraavilla osaluilla:**
- **pitkäaikaistyöttömyysasteen** nousu lähes kolmanneksessa jäsenvaltioista;
  - **vajaatyöllisissä kotitalouksissa asuvan väestön osuuden** kasvu kolmanneksessa jäsenvaltioista;
  - **tuloerojen** vaihteleva kehitys: ne vähenivät kolmanneksessa jäsenvaltioista, mutta lisääntyivät vastaavasti toisessa kolmanneksessa.
7. **Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa sekä pilarin täytäntöönpanoa koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvissä työllisyyttä, osaamista sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevissa EU:n yleistavoitteissa esitetään tarvittavat puitteet EU:n ja jäsenvaltioiden toimille.** EU:n työllisyys- ja sosiaaliministereille kesäkuussa 2022 esitetyt jäsenvaltioiden sitoumukset täydentävät EU:n yleistavoitteita tai jopa ylittävät ne. Koska tavoitteet ovat toisistaan riippuvaisia ja toisiaan vahvistavia, kaikilla politiikan aloilla olisi toteutettava johdonmukaisia politiikkatoimia. Köyhyyden vähentämistavoitteen osalta voidaan todeta, että useimmissa jäsenvaltioissa köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä on pysynyt vakaana tai vähentynyt vuoteen 2019 verrattuna.
8. **Nykyisessä epävakaassa ympäristössä EU:n ja jäsenvaltioiden olisi jatkettava kohdennettujen ja tehokkaiden politiikkatoimien toteuttamista sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun vahvistamiseksi ja haavoittuviin kotitalouksiin ja henkilöihin kohdistuvien riskien vähentämiseksi.** Sosiaalisen tilanteen parantamiseen koko unionissa olisi myös vaikutettava muilla kuin sosiaalipolitiikan piiriin kuuluvilla toimenpiteillä. Kaikissa, myös vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvissä uudistuksissa, on otettava huomioon sosiaali- ja työllisyysnäkökohdat. Hyödyntämällä yleisemmin jakaumavaikutusten arviointeja voidaan auttaa ehkäisemään sosiaalisia haittavaikutuksia.

9. **Sosiaalisen suojelun järjestelmiä on vahvistettava entisestään, jotta ne voivat selviytyä nykyisistä ja tulevista haasteista.** Monissa jäsenvaltioissa käynnissä olevaa nykyaikaistamisprosessia on jatkettava panemalla täytäntöön aktiivisen osallisuuden periaatteet, joissa painotetaan riittävää tulotukea, sosiaalisen integroitumisen ja työmarkkinoille osallistumisen tukea sekä kohtuuhintaisten ja laadukkaiden palvelujen tarjoamista. Yhtenä prioriteettina olisi edelleen pidettävä sosiaalisen suojelun järjestelmien kattavuuden varmistamista epätyypillisessä työsuhteessa olevien työntekijöiden ja itsenäisten ammattinharjoittajien osalta. Etuuksien käyttämättä jättämistä koskevan ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan tehokkaita toimintapolitiikkoja. Prosesseja tulee vielä yksinkertaistaa, ja ne on integroitava etuuksien tarjoamiseen; sosiaalisen suojelun järjestelmien avoimuutta on myös parannettava digitaaliteknologian tuella.
10. **Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten vuoksi on jatkettava nykyisten sosiaalisten turvaverkkojen vahvistamista sekä kohdennettuja toimia heikommassa asemassa olevien tukemiseksi.** EU:n ja kansallisen tason prioriteetteina olisi edelleen pidettävä toimenpiteitä, joilla lievennetään energian hintojen nousun taloudellisia vaikutuksia erityisesti pienituloisiin kotitalouksiin, toimia lisääntyvän asunnottomuuden ja asuntomarkkinoilta syrjäytymisen torjumiseksi, heikossa asemassa olevien perheiden ja lasten tukemista sekä ukrainalaisten pakolaisten jatkuvaa tukemista, jotta he saavat keskeisiä palveluja ja pääsevät työmarkkinoille.

11. **Yhteiskunnan ikääntyessä ja talouden ja työmarkkinoiden muuttuessa olisi edelleen pyrittävä varmistamaan eläkejärjestelmien riittävyys ja kestävyys.** Toimia, joilla pyritään mukauttamaan eläkeikää tai uravaatimuksia, etuuksia tai kertymisastetta elinajanodotteen kehityksen huomioon ottamiseksi olisi täydennettävä aktiivisena ikääntymistä koskevilla strategioilla ja joustavilla työvaihtoehdoilla, joihin sisältyy myös mahdollisuus yhdistää eläkkeet ja työtulot; olisi myös taattava pitkän työuran tehneiden, varhain työmarkkinoille tulleiden työntekijöiden oikeudenmukainen kohtelu. Toimintapolitiikoilla olisi myös pyrittävä helpottamaan erilaisissa epätyypillisissä työsuhteissa olevien henkilöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien pääsyä eläkejärjestelmiin. Sitkeään sukupuolten väliseen eläke-eroon puuttuminen edellyttää naisten suurempaa ja parempaa osallistumista työmarkkinoille. On pyrittävä puuttumaan sukupuolten palkkaeroon ja tuettava hoitovastuussa olevia muun muassa edistämällä seuraavia toimia: laadukkaan ja kohtuuhintaisen hoidon saatavuus, vanhemmuuden tasapuolista jakamista koskevat toimet, joilla helpotetaan paluuta työelämään työuran keskeytymisen jälkeen, sekä hoitohyvityksiä tai muita mekanismeja, joilla korvataan omaistaan hoitaville (useimmiten naisille) aika, jolloin he eivät tee palkallista työtä vaan hoitavat perheenjäseniään.
12. **Koronapandemia korosti tarvetta vahvistaa kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien valmiuksia parantaa väestön terveydentilaa ja reagoida paremmin tuleviin kriisitilanteisiin.** Tätä varten on edelleen olennaisen tärkeää vahvistaa terveys- ja sosiaalialojen yhdentymistä ja koordinoitua. Palvelujen tarjonnan suuntaaminen pois sairaaloista perusterveydenhuoltoon on edelleen keskeinen prioriteetti, jota toteutetaan muun muassa investoimalla uusiin perusterveydenhuollon yksiköihin, lisäämällä sähköisen terveydenhuollon ratkaisujen käyttöönottoa ja keskittymällä uudelleen sairauksien ehkäisyyn ja terveydenhuoltoon. Terveystenhoitohenkilöstön valmiuksia olisi vahvistettava muun muassa lisäämällä koulutusmahdollisuuksia ja tukemalla toimenpiteitä, joilla parannetaan alan houkuttelevuutta. Kannustimien yhdenmukaistaminen alueellisella ja osa-alueellisella tasolla sekä kansalliset laadunarviointikehykset ovat tarpeen, jotta voidaan puuttua terveydenhuoltoalan ammattilaisten epätasaiseen alueelliseen jakautumiseen ja varmistaa alueiden välinen tasapuolisuus.

13. **EU:n väestön ikääntyessä on varmistettava riittävän, kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuus².** Jotta pitkäaikaishoitoa tarvitsevat saisivat oikein ajoitettua, kattavaa ja kohtuuhintaista hoitoa, olisi sen osalta parannettava sosiaalisen suojelun riittävyttä. Pitkäaikaishoidon saatavuus olisi varmistettava kaikissa ympäristöissä, myös kehittämällä ja/tai parantamalla kotihoitoa ja yhteisöperustaista hoitoa ja kiinnittämällä erityishuomiota alueellisten erojen tasoittamiseen. Kaikissa pitkäaikaishoidon ympäristöissä olisi varmistettava korkealaatuiset kriteerit ja standardit, ja laadunvarmistusta olisi vahvistettava, jotta voidaan vastata hoitotarjonnan nykyisiin rakenteellisiin heikkouksiin sekä hoitopalvelujen, hoitoympäristöjen ja hoidettavien mieltymysten kasvavaan moninaisuuteen. Tarvitaan yksilökeskeisiä lähestymistapoja ja integroitua palvelutarjontaa sekä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja tukea itsenäiselle asumiselle kaikissa hoitoympäristöissä. Osaamistarpeisiin ja työvoimapulaan olisi puututtava muun muassa takaamalla oikeudenmukaiset työolot. Pyrkimyksiä lisätä korkealaatuisen ammattimaisen hoidon tarjontaa olisi täydennettävä toimenpiteillä, joilla tuetaan omaisiaan hoitavia muun muassa koulutuksen, neuvonnan, psykologisen tuen ja lomahoidon avulla sekä tukemalla työelämän ja hoitovelvoitteiden yhteensovittamista ja antamalla taloudellista tukea.
14. **Mitä tulee hoitotyöhön laajemmin, tarvitaan myös toimenpiteitä varhaiskasvatuksen saatavuuden, laadun ja kohtuuhintaisuuden parantamiseksi,** jotta voidaan tukea lasten hyvinvoinnin, taitojen ja osaamisen kehittämistä, katkaista köyhyyden siirtyminen sukupolvelta toiselle ja tukea vanhempien työmarkkinoille osallistumista.
15. **Toimia sosiaalisen suojelun, eläkkeiden, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon järjestelmien kattavuuden ja riittävyuden parantamiseksi olisi täydennettävä pohdinnoilla siitä, miten näitä järjestelmiä rahoitetaan, sillä riittävyys ja kestävyys kulkevat käsi kädessä.** Vaikka eri rahoituslähteiden välinen tasapaino on edelleen kunkin jäsenvaltion omassa harkinnassa, olisi hyödyllistä jatkaa keskustelua uusista ja vaihtoehtoisista rahoituslähteistä. Jäsenvaltioiden olisi edelleen hyödynnettävä uudistuspyrkimystensä tukemiseksi nykyisiä EU:n rahastoja, erityisesti ESR+:aa ja elpymis- ja palautumistukivälinettä.

---

² Tämä ei rajoita *neuvoston suosituksesta kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta* (COM(2022) 441) parhaillaan käytäviä neuvotteluja.

16. **Eurooppalainen ohjausjakso on edelleen tehokas koordinoituväline** kestävän ja osallistavan talouskasvun, kilpailukyvyn, työllisyyden sekä riittävän sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Koska monet jäsenvaltioiden uudistustoimenpiteet toteutetaan osana kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia, on edelleen olennaisen tärkeää, että työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto ja sen neuvoa-antavat elimet osallistuvat tiiviisti näiden suunnitelmien täytäntöönpanon jatkuvaan seurantaan.
17. Sosiaalisen Euroopan vahvistamiseksi ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon tukemiseksi EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla kunkin toimivalta asianmukaisesti huomioon ottaen **EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen välillä olisi ylläpidettävä rakentavaa vuoropuhelua.**
18. Euroopan komissiota pyydetään ottamaan huomioon edellä esitetyt toimintapoliittiset ohjeet laadittaessa vuotuista selvitystä kestävästä kasvusta 2023.